

Michał Ciach

**PIERWSZE STWIERDZENIE „PIERWIOSNKA SYBERYJSKIEGO”
PHYLLOSCOPUS COLLYBITA TRISTIS W KARPATACH**

W dniu 24 X 2005 w trakcie prowadzenia prac na punkcie obrączkowania ptaków „Akcja Carpatica” w miejscowości Myscowa (Beskid Niski, pow. jasielski, woj. podkarpackie) schwytano pierwiosnka w pierwszym kalendarzowym roku życia wykazującego cechy syberyjskiego podgatunku *Phylloscopus collybita tristis* (Akceptacja KF PTZool.) (fot. 3). Stopień otłuszczenia schwytanego osobnika wynosił 3 (za Busse 2000) a masa 7,1 g. Ptaka schwytano w sieci ustawione w nadrzecznych zadrzewieniach składających się głównie z wierzby kruchej *Salix fragilis*, leszczyny *Corylus avellana* oraz tarniny *Prunus spinosa*. Po zaobrączkowaniu w pełni sprawny osobnik został wypuszczony. Odlatujący ptak odezwał się delikatnym, miękkim w brzmieniu, jednosylabowym „tłui”. W obserwacji uczestniczyli Małgorzata Bylicka, Monika Filar i Marek Jędra.

„Pierwiosnek syberyjski” występuje w Azji, na wschód od rzeki Jenisej, granicząc poprzez formę *fulvescens* ze wschodnio-europejskim podgatunkiem *abietinus* w górach Ural (Cramp 1992, Dean i Svensson 2005). Ptaki wykazujące cechy podgatunku *tristis* były stwierdzone w Polsce 23 razy (Komisja Faunistyczna 2005). Większość stwierdzeń dotyczyła ptaków schwytanych w strefie wybrzeża. W głębi kraju podgatunek ten był obserwowany zaledwie trzy razy. Pojedyncze osobniki odnotowano 10 XII 1994 koło Włocławka, 7 IX 1999 koło Wrąbczynkowskich-Holendrów (pow. Września) oraz 5 IX 2004 na stawach Przyręb (pow. Wadowice) (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Komisja Faunistyczna 2005). Jest to pierwsze stwierdzenie tego podgatunku w polskich Karpatach i jednocześnie najbardziej wysunięte na południowo-wschód kraju.

Status taksonomiczny formy *tristis* jest niejasny. Jest ona obecnie uznawana za podgatunek, lecz dalsze badania prawdopodobnie doprowadzą do nadania jej rangi gatunku (Clement *et al.* 1998, Dean i Svensson 2005).

Notatka powstała dzięki współpracy w ramach Akcji Carpatica.

Literatura

- Busse P. 2000. *Bird Station Manual*. Uniwersytet Gdański, Gdańsk.
Clement P., Helbig A. J., Small B. 1998. *Taxonomy and identification of chiffchaffs in the Western Palearctic*. Brit. Birds 91: 361-376.

- Cramp S. (ed.). 1992. *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. 6. Oxford University Press. Oxford.
- Dean A. R., Svensson L. 2005. «*Siberian Chiffchaff*» revisited. *Brit. Birds* 98: 396-410.
- Komisja Faunistyczna 2005. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2004*. *Not. Orn.* 46: 157-178.
- Svensson L. 1992. *Identification Guide to European Passerines*. Stockholm.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Adres autora:

Zakład Zoologii Leśnej i Łowiectwa, Wydział Leśny Akademii Rolniczej w Krakowie, Al. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków, e-mail: mciach@ar.krakow.pl

FIRST RECORD OF „SIBERIAN CHIFFCHAFF” *PHYLLOSCOPUS COLLYBITA TRISTIS* IN CARPATHIAN MOUNTAINS

Summary

On 24 October 2005, a first-year „Siberian Chiffchaff” *Phylloscopus collybita tristis* was caught and ringed on the “Akcja Carpatica” ringing station near Myscowa village (Carpathian Mts, 49° 32' N, 21° 34' E) (Photo 3). This is the first record of this subspecies in the Polish Carpathian Mountains and fourth in inland part of Poland. The paper includes detailed description and biometrical data of this individual. Observation accepted by the Avifaunistic Commission.

Appendix (opis szczegółowy oraz dane biometryczne; technika pomiaru formuły skrzydła oraz długości skrzydła i ogona przyjęta za Busse (2000); pozostałe pomiary za Svensson (1992))

Ubarwienie wierzchniej części ciała brązowo-szarawe. Spodnia część ciała oraz podbrzusze płowobiałe. Pokrywy podogonowe i pierś płowe. Brewka jasno-płowa, pozbawiona barwy żółtej. Zakończenia dużych pokryw lekko rozjaśnione, tworzące na złożonym skrzydle delikatny pasek pokrywowy. Małe, średnie oraz dwie duże (wewnętrzne) pokrywy skrzydłowe przepierzone (postjuwenalne). Reszta skrzydła w upierzeniu juvenilnym. Lotki drugorzędowe z wyraźnymi zaostreniami przy stosinie („spikes”). Dziób drobny i delikatny; szczeka na całej długości czarno-grafitowa; dolna krawędź nieco jaśniejsza. Żuchwa ciemna na całej długości, nieznacznie rozjaśniająca się u nasady. Wnętrze dzioba szaro-żółte. Długość dzioba do nozdrzy: 6,4 mm; szerokość dzioba u nasady nozdrzy: 1,9 mm. Skok czarno-brunatny, delikatnie jaśniejszy po stronie spodniej; palce czarno-brunatne - koloru skoku. Spodnia strona stopy wyraźnie jaśniejsza. Pazurki: szaro-brunatne, zbliżone do barwy palców. Długość skoku: 17,3 mm; maksymalna długość stopy: 25 mm; maksymalna długość stopy (do środkowego palca) bez pazurków: 17,5 mm; długość tylnego pazurka: 4,5 mm. Długość ogona: 47 mm; długość skrzydła: 57 mm; formuła skrzydła: 4>3(1)>5(1)>6(2)>7(5)>8(7)>2(8,5)>9(9)>10(10)>1(32). Koniec drugiej lotki pierwszorzędowej wypadł pomiędzy 8 i 9 lotką pierwszorzędową. Odległość pomiędzy końcami pierwszej i drugiej lotki pierwszorzędowej 23,5 mm. Pierwsza lotka pierwszorzędowa dłuższa od najdłuższej pokrywy pierwszorzędowej o 4 mm. Przy złożonym skrzydle szczyt skrzydła dłuższy od lotek drugorzędowych o 12 mm, a od lotek

trzeciorzędowych o 11,5 mm. Długości wcięć na kolejnych lotkach pierwszorzędowych: 13 mm (druga lotka), 14,5 mm (trzecia lotka), 12,5 mm (czwarta lotka), 9 mm (piąta lotka). Długość emarginacji na kolejnych lotkach pierwszorzędowych: 22,5 mm (trzecia lotka), 17 mm (czwarta lotka), 14,5 mm (piąta lotka), 11 mm (szósta lotka).

Fot. 3. „Pierwiosnek syberyjski” *Phylloscopus collybita tristis* schwytny 24 X 2005 w Myscowej (Beskid Niski) (Fot. M. Jędra)

„Siberian Chiffchaff” *Phylloscopus collybita tristis* caught in the village of Myscowa (Beskid Niski Mts) on 24 October 2005 (Photo by M. Jędra)